

С. З. Гжицького – 2005. – Том 7 (№ 2) Частина 3. – С. 265-26.

5. Плохинский, Н. А. Руководство по биометрии для зоотехников / Н. А. Плохинский. – М. : Колос. – 1969. – 256 с.

6. Сучасні селекційно-генетичні аспекти удосконалення прикарпатського внутрішньопородного типу української червоно-рябої молочної породи / О. І. Любинський, Р. В. Мазур, О. Г. Дикун та ін. // Розведення і генетика тварин. – 2010. – Вип. 44. – С. 114-117.

7. Рубан Ю. Харківський тип худоби молочного напрямку / Ю. Рубан, С. Рубан // Тваринництво України. – 1991. - № 6. – С.20-21.

Почукалин А. Е., Прыма С. В., Ризун О. В. ПЕРСПЕКТИВНОСТЬ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ПРИЛУЦКОГО ЗАВОДСКОГО ТИПА УКРАИНСКОЙ КРАСНО-ПЕСТРОЙ МОЛОЧНОЙ ПОРОДЫ НА ЧЕРНИГОВЩИНЕ

Установлено, что доля украинской красно-пестрой молочной породы, которую разводят на Черниговщине составляет 64% или 6616 животных маточного поголовья. Селекционно-племенную работу проводят в восьми хозяйствах, в том числе двух племенных заводах и шести репродукторах. Молочная продуктивность коров популяции составляет 5744 кг с содержанием жира 3,87%, белка 3,17% и живой массой 539 кг, а селекционной группы соответственно -6033 кг - 3,85% - 3,21% - 552 кг. Основными причинами выбытия коров является низкая производительность и воспроизводимая способность (62%) при среднем возрасте выбытия коров 3,9 отелов. Генеалогическая структура маточного поголовья прилуцкого типа представлена линиями украинской красно-рябой, голштинской и симментальской породами.

Ключевые слова: прилуцкий тип, порода, поголовье, молочная продуктивность, воспроизводство, выращивание, генеалогическая принадлежность.

Pochukalin A. E., Priyma S. V., Rizun O. V. PERSPECTIVES OF USE PRILUTSKY TYPE OF UKRAINIAN RED-AND-WHITE DAIRY BREED IN CHERNIHIV

It has been established that the share of Ukrainian Red-and-White Dairy breed that are bred in Chernihiv is 64% or 6616 animals of breeding female stock. Selection and breeding work was carried out in eight farms, including two breeding factories and six loudspeakers. Milk performance of cows population is 5744 kg with 3.87% fat and 3.17% protein and body weight 539 kg, and the selection groups accordingly 6033 kg - 3.85% - 3.21% - 552 kg. The main reasons are the low retirement cows reproducible performance and capacity (62%) with the average age of retirement calving cows 3.9. Genealogical structure of breeding female stock Pryluky type lines represented Ukrainian Red-and-White, Holstein and Simmental breeds.

Key words: Prilutsky type, breed, livestock, milk performance, reproduction, growing, genealogical affiliation.

Дата надходження до редакції: 22.11.2015 р.

Рецензенти: доктор с.-г. наук, професор М. Я. Єфіменко
доктор с.-г. наук, професор С.Ю. Рубан

УДК 636.22/28.081.14

**ТРИВАЛІСТЬ ЖИТТЯ КОРІВ УКРАЇНСЬКОЇ ЧОРНО-РЯБОЇ МОЛОЧНОЇ ПОРОДИ
В ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД РІВНЯ ОЦІНКИ ЛІНІЙНИХ ОЗНАК БУДОВИ ТІЛА**

С. Л. Хмельничий, аспірант, Сумський національний аграрний університет

Дослідження з вивчення залежності тривалості життя корів від рівня оцінки лінійних ознак, що характеризують якісний стан тулуба і вираженість молочного типу, проведені на поголів'ї тварин сумського внутрішньопородного типу української чорно-рябої молочної породи в умовах племінного заводу Підліснівської філії ПрАТ "Райз-Максимко" Сумського району. Встановлено залежність тривалості життя корів від рівня оцінки екстер'єрних ознак: ширини грудей, глибини тулуба, кутастості, положення та ширини задку і згодованості. Мінливість впливу рівня оцінки за розвиток оцінених ознак екстер'єру на тривалість життя тварин диференційована у межах кожної окремої статі.

Ключові слова: українська чорно-ряба молочна порода, лінійні ознаки типу, тривалість життя.

Вступ. У сучасному молочному скотарстві із запровадженням новітніх інтенсивних технологій основним завданням селекційно-племінної роботи є наращування генетичного потенціалу продуктивності тварин та комплексне поліпшення

ознак екстер'єру. Лише тварини з міцною конституцією та відповідними показниками екстер'єру можуть у складних умовах промислових технологій характеризуватися високою продуктивністю та довголіттям і стійко передавати свої племінні

якості потомству.

За використання світового генофонду голштинської породи в Україні методом відтворного схрещування створена українська чорно-ряба молочна порода. Із самого початку, згідно із селекційною програмою виведення породи [5], було передбачено створення у її структурі внутрішньопородних типів. В процесі створення сумського внутрішньопородного типу за використання бугаїв голштинської селекції вдалось істотно поліпшити у корів молочну продуктивність [7, 15, 16, 19, 30] та екстер'єр [8, 10, 16, 32].

Країни з високим розвитком молочного скотарства для оцінки екстер'єру досить тривалий період використовують лінійну класифікацію корів за типом, як об'єктивний метод візуального визначення біологічних і морфологічних особливостей будови тіла тварин. В основі методики лежить модель тварини молочного типу, яка характеризується бажаним розвитком статей будови тіла і вимені, притаманних тваринам даної породи, у співвідносній гармонії розвитку всього організму, забезпечуючи конституціональну міцність та високу продуктивність тварин [18]. Наразі склалися наступні вимоги до екстер'єру корів молочної худоби: корови повинні відрізнятися чітко вираженим молочним типом, міцною щільною конституцією, гармонійною будовою тіла, прямою спиною, широкою поясницею, широким і довгим задом, з незначним нахилом лінії від маклаків до сідничних горбів. Кінцівки у тварин міцні, бабки короткі, ратичний ріг міцний, правильної форми, скакальні суглоби добре розвинуті, без патологічних потовщень. Вим'я з великим запасом, пропорційно розвинуте, ванноподібної форми, з міцною, глибокою підтримуючою зв'язкою, щільно прикріплене спереду та високо ззаду, молочні вени крупні, довгі, звивисті, добре розгалужені, дійки циліндричної форми, вертикально спрямовані вниз [25].

Особлива увага в останні роки приділяється вивченню зв'язку між тривалістю життя корів і лінійними ознаками екстер'єрного типу, оскільки більшість статей будови тіла знаходяться у тісному зв'язку з продуктивністю і довговічністю, про що свідчать дослідження зарубіжних та вітчизняних авторів [4, 14, 17, 27, 31, 34, 37, 38]. Довголіття є важливою господарськи корисною ознакою від якої залежить підвищення рентабельності молочного скотарства, а саме кількість виробленої довічної продукції. Оскільки доведено, що довготривала селекція виключно за молочною продуктивністю, без урахування екстер'єру, призводить до погіршення ознак молочного типу і скороченню термінів використання корів у стаді [1, 6, 13], тому існує необхідність здійснювати оцінку та систематичний добір корів за типом з урахуванням основних екстер'єрних ознак, пов'язаних з тривалістю життя, що стало метою наших досліджень.

Матеріали та методи досліджень. Дослі-

дження проведені у стаді племінного заводу Підліснівської філії ПрАТ "Райз-Максимко" Сумського району з розведення сумського внутрішньопородного типу української чорно-рябої молочної породи. Оцінка екстер'єрного типу корів проводилася за методикою лінійної класифікації [12] згідно останніх рекомендацій ICAR [11] у віці 2-4 місяців після отелення за двома системами: 9-бальною, з лінійним описуванням 18 статей екстер'єру і 100-бальною системою класифікації з урахуванням комплексів селекційних ознак, які характеризують вираженість молочного типу, розвиток статей тулуба, кінцівок та вимені. Експериментальні показники опрацьовували методами біометричної статистики за допомогою власного ПЗ на комп'ютері за формулами Е. К. Меркурьевой [9].

Результати досліджень. При вивченні описових ознак екстер'єру, що характеризують будову тіла: ширину грудей, глибину тулуба, кутастість, вгодованість, положення і ширину заду, які функціонально пов'язані між собою, встановлено зв'язок між оцінкою за їхній розвиток та тривалістю життя тварин.

Ознака, яка характеризує міцність корів – ширина грудей, оцінюється оглядом з передньої частини тіла внутрішня поверхня грудної клітини за відстанню між верхніми виступами передніх кінцівок. Ширина грудей важлива селекційна ознака, вона демонструє ємність грудної порожнини у якій розміщені життєво важливі органи дихання та кровообігу. Тварини з добре розвиненими розмірами грудної клітини зазвичай мають міцну конституцію.

За оцінкою впливу ширини грудей на тривалість життя корів (рис. 1) спостерігається криволінійна залежність між цими ознаками. Тварини, з оцінкою ширини грудей у 3-5 балів характеризувалися вищою тривалістю життя з мінливістю 2382-2495 днів. Із збільшенням оцінки від середньої величини п'яти балів термін тривалості життя корів зменшувався від 2152 (6 балів), до 1941 днів (9 балів).

Л. М. Хмельничий та В. В. Вечорка [22], оцінюючи ширину грудей у комплексі гармонійного розвитку та вираженості молочного типу тварин української чорно-рябої молочної породи в аспекті сполученої мінливості описових ознак екстер'єру з груповими, не виявили високих кореляцій між цими ознаками. Сама висока кореляція між шириною грудей і молочним типом становила 0,161 ($P < 0,01$). Ступінь не достовірних та низьких кореляцій з комплексами ознак, що характеризують розвиток тулуба ($r = 0,107$), стан кінцівок ($r = 0,055$) та морфологічних ознак вимені ($r = 0,071$) свідчать, що тваринам молочного типу більш притаманні глибокі ніж широкі груди, що підтверджується й іншими науковими дослідженнями [10, 23, 29]. Хоча бажаний розвиток цієї описової лінійної статі для худоби молочних порід має бути на рівні 8-9 балів [2, 25, 24].

Рис. 1. Вплив описової ознаки «ширина грудей» на тривалість життя корів

Глибина тулуба також досить важлива лінійна ознака екстер'єру для худоби молочного напрямку продуктивності, яка характеризує розвиток травного тракту і залежить від віку та періоду лактації. Корова з глибоким тулубом здатна переробляти значну кількість грубого корму конверсуючи його у відповідну продуктивність. Молочна тварина повинна мати глибоке, добре розвинуте, але не відвисле черево. За результатами досліджень оцінки зв'язку з показниками молочної продуктивності [23, 26, 28, 32] в усіх випадках

встановлені високі та достовірні коефіцієнти кореляції між глибиною тулуба та надоем корів за першу лактацію, які варіювали у межах 0,250-0,480 ($P < 0,001$).

За результатами досліджень найбільші терміни довголіття мають тварини з оцінкою статі в 7-9 балів, з найвищим показником 2511 днів та оцінкою сім балів (рис. 2). Різниця в середній тривалості життя між коровами оцінених у сім балів порівняно з групами тварин з оцінкою один бал становить 366 днів.

Рис. 2. Вплив описової ознаки «глибина тулуба» на тривалість життя корів

Кутастість (молочний тип) ознака, яка не відноситься до лінійних. Оцінка статі визначається за кутом (спрямованістю) і відкритістю ребер. Оцінюється фізіологічна здатність тварини до високих надоїв. Для молочних корів характерна кутастість форм будови тіла. Основні складові, які лежать в основі визначення ознаки – це худорлява і довга шия, гостра холка; грудна клітина, ребра, боки та сідничні кістки що випираються, а м'язи стегна худорляві та увігнуті. Досить важлива ознака молочності – це кут і ступінь відкритості ребер, відстань між ребрами, які мають бути плоскими. Ознаки молочності доповнюють чітко окреслені статі тварини, міцність, витонченість,

ніжність та грація [12].

Важливість ознаки кутастість в селекції молочної худоби підтверджується дослідженнями, якими встановлено існування високодостовірної додатної кореляції між цією ознакою та надоем молока за першу лактацію. Мінливість коефіцієнтів кореляції залежала від породи та господарства, у якому оцінювались тварини, і варіювала у межах $r = 0,344-0,547$ [20, 26, 28, 32].

Згідно даних наших досліджень корови з надмірною кутастістю і найбільшим терміном життя – 2482 днів оцінюються вищим балом який знижується, якщо тварини мають недостатню кутастість форм будови тіла (рис. 3). Тварини з бага-

ною вираженістю ознаки оцінених у дев'ять балів перевищували тварин з оцінкою в один бал на 660 днів.

Рис. 3. Вплив описової ознаки «кутастість» на тривалість життя корів

Нахил або положення заду оцінюється оглядом збоку, визначається нахил за умовно проведеною лінією на рівні верхніх точок маклака та сідничного горба. Оптимальний рівень нахилу між крайніми точками становить 3-5 см. Бажаний вираз цієї ознаки є оптимальним і оцінюється у п'ять балів, а відхилення у бік оцінки положення заду до одного бала (піднятості) або дев'яти балів (звислості) є недоліками статі. Положення заду значною мірою впливає на відтворну здатність тварин. При дуже піднятих крижах виникає загроза інфікування родових шляхів.

За результатами наших досліджень твари-

ни з оптимальною оцінкою статі в п'ять балів мали найбільшу тривалість життя – 2480 днів, тоді як із підвищенням та зниженням оцінки тривалість життя знижувалася (рис. 4). Спостерігається деяка різниця між оцінками, що зростають від середньої величини у бік опущення крижів та піднятості. Різниця за середньою тривалістю життя між коровами оцінених у п'ять балів порівняно з групами тварин оцінених у 6-9 балів складає 98-281 днів, з тваринами з оцінками 4-1 бали – 113-590 днів. Тварини із максимально звислими крижами використовуються довше на 309 днів порівняно з їх ровесницями з піднятими крижами.

Рис. 4. Вплив описової ознаки «положення заду» на тривалість життя корів

Ширина заду оцінюється за відстанню між каудальними виступами сідничних горбів. Важливість цієї екстер'єрної ознаки у системі лінійної оцінки молочної худоби полягає в тому, що широкий зад забезпечує більшу площу для прикріплення вимені, велику ємність тазової порожнини, розширює родові шляхи, що сприяє легким отеленням корови. Існують дослідження, які доводять, що розвиток заду у ширину впливає на рівень формування будови вимені корів. Згідно да-

них досліджень [3, 21], ширина у сідничних горбах позитивно корелює з обхватом вимені з мінливістю 0,134-0,303 залежно від господарства, довжиною ($r=0,141-0,351$) і шириною вимені ($r=0,161-0,417$) та довжиною передньої частини вимені ($r=0,111-0,302$).

Згідно показників діаграми (рис. 5) середня тривалість життя корів залежить від рівня оцінки за дану ознаку. Корови з оцінкою за найбільшу ширину заду використовувалися на 449 днів ме-

нше у порівнянні з тваринами з оцінкою в один | бал.

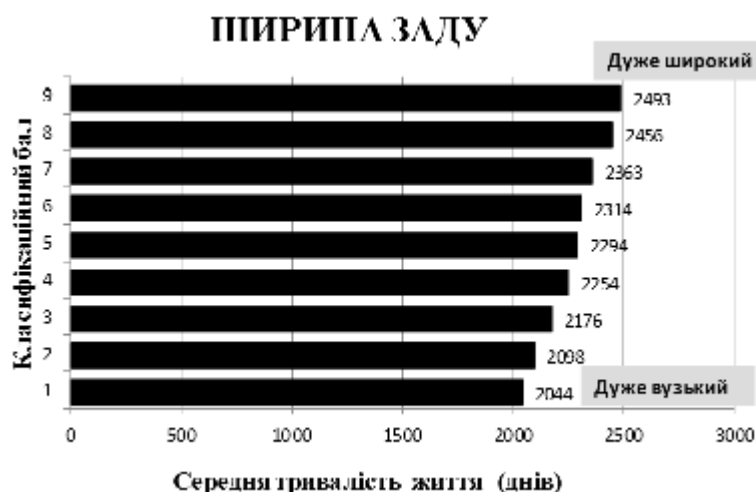

Рис. 5. Вплив описової ознаки «ширина заду» на тривалість життя корів

Вгодованість оцінюється візуально за товщиною жирового покриття над коренем хвоста і тазом. Оцінка вгодованості відображає стан запасів жиру в тілі тварини. Величина оцінки зростає при збільшенні жирового напливу і, навпаки, зменшується при схудненні корови. В дослідженнях зарубіжних та вітчизняних авторів [20, 22, 26, 28], повідомляється, що вгодованість часто від'ємно корелює як з іншими описовими ознаками, так і з продуктивністю. За даними досліджень голштинів Швейцарії [36] вгодованість від'ємно корелювала з ознаками ширини грудей ($r=-0,39$), молочними формами ($r=-0,35$), якістю вимені ($r=-0,42$) та виробництвом молока ($r=-0,17$). За даними асоціації голштинської худоби Італії [33] вгодованість тісно негативно корелювала з кутастістю ($r=-0,612$) та надоем за лактацію ($r=-0,386$) вказуючи на те, що високопродуктивні корови мають тенденцію бути більш худими. За даними

голштинської асоціації США генетична кореляція між оцінкою корів-первісток за вгодованістю і молочними формами становила $-0,73$, тоді як між вгодованістю і міцністю $0,72$ [35]. Проте, що корови, які класифікуються як худі, були кращими за довговічністю повідомляється в дослідженнях голштинської худоби Чехії [39].

За результатами досліджень, що наведені в діаграмі (рис. 6) видно, що вища вгодованість негативно пов'язана з тривалістю життя корів піддослідного стада, тоді як тварини з нижчою оцінкою за цю ж ознаку живуть і використовуються істотно довше. Найвища середня тривалість життя тварин з оцінкою вгодованості два бали складає – 2468 днів. Достатня тривалість життя корів з оцінками в один, три, чотири та п'ять балів (2336-2387 днів). Істотне зменшення тривалості життя спостерігається у корів з оцінкою 6-9 балів.

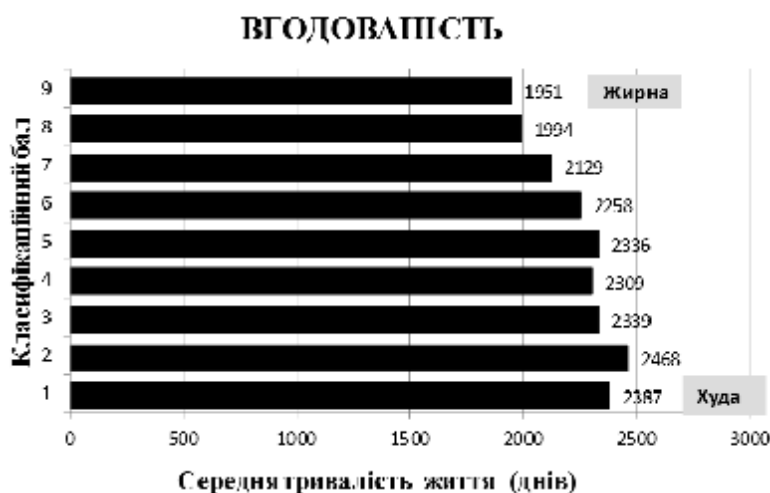

Рис. 6. Вплив описової ознаки «вгодованість» на тривалість життя корів

Узагальнюючи результати досліджень необхідно звернути увагу на те, що кожна із оцінюваних лінійних ознак чинить вплив на тривалість життя з різною мінливістю оцінок у межах кожної

конкретної статі.

Висновки. Встановлена залежність між лінійною оцінкою ознак, що характеризують стан розвитку статей будови тіла корів та тривалістю

їхнього життя. При підборі бугаїв-плідників варто враховувати їхні екстер'єрні профілі та ступінь розвитку показників лінійної оцінки статей їхніх

дочок, що дозволить підвищити частоту прояву бажаного розвитку ознак.

Список використаної літератури:

1. Абылкасымов, Д. Тип телосложения и продуктивное долголетие коров / Д. Абылкасымов, А. Вахонева, Н. Сударев // Молочное и мясное скотоводство. – 2010. – № 7. – С. 12-14.
2. Бащенко, М. И. Модельный тип молочной коровы / М. И. Бащенко, Л. М. Хмельничий // Зоотехния. – 2005. – №3. – С. 6-8.
3. Бащенко, М. І. Шляхи поліпшення морфологічних ознак вимені / М. І. Бащенко, Л. М. Хмельничий // Розведення і генетика тварин. – К.: Аграрна наука. – 2007. – Вип. 41. – С.12 – 16.
4. Буркат, В. П. Лінійна оцінка корів за типом / В. П. Буркат, Ю. П. Полупан, І. В. Йовенко. – К.: Аграрна наука, 2004. – 88 с.
5. Генетика і селекція у скотарстві / М. В. Зубець, В. П. Буркат, М. Я. Єфіменко, Ю. П. Полупан / Генетика і селекція в Україні на межі тисячоліть. Т. 4. – К. : Логос, 2001. – С. 181 - 198.
6. Казанцева, Е. С. Показатели продуктивного долголетия коров черно-пестрой породы в зависимости от линейной принадлежности / Е. С. Казанцева // Аграрный вестник Урала. – 2015. – № 6 (136). – С. 51-53.
7. Котенджи, Г. П. Економічна оцінка порід великої рогатої худоби північно-східного регіону України / Г. П. Котенджи, І. В. Левченко, С. В. Бурнатний, Н. В. Болгова // Вісник Сумського НАУ: серія «Тваринництво» – Суми. – 2010. – Вип. 12 (18). – С. 62-68.
8. Ладика, В. І. Лінійна оцінка бугаїв-плідників голштинської та української чорно-рябої молочної порід за екстер'єрним типом їхніх дочок / В. І. Ладика, Л. М. Хмельничий, А. П. Шевченко // Вісник Сумського НАУ: серія «Тваринництво». – 2015. – Вип. 2 (27). – С. 3-8.
9. Ладика, В. І. Реєстрація ICAR. Довідник / В. І. Ладика, Л. М. Хмельничий, В. П. Буркат, С. Ю. Рубан. – Суми: Сумський національний аграрний університет, 2010. – 457 с.
10. Ладика, В. І. Сполучна мінливість статей екстер'єру корів з молочною продуктивністю / В. І. Ладика, Л. М. Хмельничий, А. М. Салогуб // Збірник наукових праць Білоцерківського НАУ Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва. – Біла Церква – 2010. – Вип. 3 (72). – С. 9-11.
11. Меркурьева, Е. К. Генетические основы селекции в скотоводстве / Меркурьева Е. К. – М.: Колос, 1977. – 240 с.
12. Методика лінійної класифікації корів молочних і молочно-м'ясних порід за типом / Л. М. Хмельничий, В. І. Ладика, Ю. П. Полупан, А. М. Салогуб. – Суми: ВВП «Мрія-1» ТОВ. – 2008, 12 с.
13. Пащенко, С. В. Повышение эффективности селекции молочного скота на продуктивное долголетие / С. В. Пащенко // Нива Поволжья. – 2010. – № 1. – С. 83-86.
14. Полупан, Ю. П. Ефективність довічного використання корів різних країн селекції / Ю. П. Полупан // Вісник Сумського НАУ. Серія «Тваринництво». – 2014. – Вип. 2/2(25). С. 14-20.
15. Салогуб, А. М. Особливості лінійного розведення в селекційному поліпшенні продуктивності корів племінного стада / А. М. Салогуб, Л. М. Хмельничий // Збірник наукових праць Вінницького НАУ. Серія: Сільськогосподарські науки. – Вінниця. – 2010. – Вип. 5. – С. 129–133.
16. Скляренко, Ю. І. Формування продуктивних та племінних якостей високопродуктивних корів сумського внутрішньопородного типу української чорно-рябої молочної породи / Ю. І. Скляренко, Р. В. Братушка, Т. О. Чернявська // Вісник Сумського НАУ: серія «Тваринництво». – 2010. – Вип. 7 (17). – С. 131-135.
17. Тяпугин, С. Е. Эффективность отбора быков-производителей с учетом показателей долголетия / С. Е. Тяпугин // Молочное и мясное скотоводство. – 2009. – № 5. – С. 11-14.
18. Хмельничий, Л. М. Бажаний екстер'єрний тип корів молочної худоби / Л. М. Хмельничий // Розведення і генетика тварин. – К.: Аграрна наука. – 2007. – Вип. 41. – С.261 – 269.
19. Хмельничий, Л. М. Молочна продуктивність корів одержаних при внутрішньолінійному підборі та міжлінійних кроссах / Л. М. Хмельничий, А. М. Салогуб, В. М. Бондарчук, А. П. Шевченко // Науково-теоретичний збірник Житомирського національного агроекологічного університету. – ЖНАЕУ. – 2015. – №.2 (52) – Т. 3 – С. 51-56.
20. Хмельничий, Л. М. Особливості екстер'єрного типу корів українських червоно- та чорно-рябої молочних порід / Л. М. Хмельничий, В. В. Вечорка // Таврійський науковий вісник. – Херсон, 2015. – Вип. 90. – С. 161-166.
21. Хмельничий, Л. М. Оцінка екстер'єру тварин в системі селекції великої рогатої худоби: дис. ... доктора сільськогосподарських наук : 06.02.01 // Хмельничий Леонтій Михайлович. – с. Чубинське, 2005. – 430 с.
22. Хмельничий, Л. М. Сполучена мінливість описових ознак із груповими в системі лінійної класифікації корів української чорно-рябої молочної породи / Л. М. Хмельничий, В. В. Вечорка // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Тваринництво». – 2015. – Вип. 6 (28). – С. 3-8.

23. Хмельничий, Л. М. Сполучена мінливість промірів та індексів будови тіла з надоем корів української чорно-рябої молочної породи / Л. М. Хмельничий, В. В. Вечорка // Розведення і генетика тварин. Міжвідомчий тематичний науковий збірник. – К.: 2015. – Вип. 50. – С. 96-102.
24. Хмельничий, Л. М. Бажаний екстер'єрний тип корів молочної худоби породи / Л. М. Хмельничий // Розведення і генетика тварин. – К.: Аграрна наука. – 2007. – Вип. 41. – С. 261-269.
25. Хмельничий, Л. М. Бажаний тип як критерій добору корів молочної худоби за екстер'єром / Л. М. Хмельничий // Вісник Сумського НАУ / Наук. журнал. Серія "Тваринництво" – Суми. – 2010. – Вип. 10 (18). – С. 137-149.
26. Хмельничий, Л. М. Вікова мінливість кореляцій між надоем та лінійною оцінкою типу корів-первісток українських чорно- та червоно-рябої молочних порід / Л. М. Хмельничий, В. В. Вечорка // Технологія виробництва і переробки продуктів тваринництва. Збірник наукових праць БНАУ. – Біла Церква. – 2014. – № 1 (116). – С. 84-87.
27. Хмельничий, Л. М. Влияние линейных признаков типа, характеризующих состояние конечностей, на длительность использования коров украинской черно-пестрой молочной породы / Л. М. Хмельничий, В. В. Вечёрка // Генетика и разведение животных: Санкт-Петербург, Пушкин, «ОО Рекламное бюро "АЗ"». – 2015. – № 2. – С. 36-39.
28. Хмельничий, Л. М. Влияние показателей линейной оценки на молочную продуктивность коров в возрастной изменчивости лактаций / Л. М. Хмельничий, В. В. Вечёрка // Актуальные проблемы интенсивного развития животноводства: матер. XVIII Межд. науч.-практ. конф., посв. 85-летию зооинж. фак-та и 175-летию УО «Белар. гос. с-х академия». – Горки: БГСХА. – 2015. – С. 318-321.
29. Хмельничий, Л. М. Оценка коров украинской красно-пестрой молочной породы в соотносительной изменчивости промеров и индексов телосложения / Л. М. Хмельничий, В. В. Вечёрка // Генетика и разведение животных: Санкт-Петербург, Пушкин, «ОО Рекламное бюро "АЗ"». – 2014. – № 4. – С. 20-24.
30. Хмельничий, Л. М. Оцінка корів сумського внутрішньопородного типу української чорно-рябої молочної породи різних генотипів та походження за ознаками молочної продуктивності / Л. М. Хмельничий, А. О. Шкурат // Вісник Сумського НАУ: серія «Тваринництво». – 2013. – Вип. 1 (22). – С. 13-17.
31. Хмельничий, Л. М. Тривалість життя корів української чорно-рябої молочної породи в залежності від рівня лінійної оцінки морфологічних ознак вимені / Л. М. Хмельничий, В. В. Вечорка // Науково-теоретичний збірник Житомирського національного агроекологічного університету. – ЖНАЕУ. – 2015. – №.2 (52) – Т. 3 – С. 57-62.
32. Хмельничий, Л. М. Фенотипова та сполучена мінливість лінійних ознак екстер'єру корів молочних порід Сумщини / Л. М. Хмельничий, В. П. Лобода, А. П. Шевченко // Розведення і генетика тварин. Міжвідомчий тематичний науковий збірник. – К.: 2015. – Вип. 50. – С.103-111.
33. Battagin, M. Genetic parameters for body condition score, locomotion, angularity, and production traits in Italian Holstein cattle / M. Battagin, C. Sartori, S. Biffani, M. Penasa, M. Cassandro. // Journal of Dairy Science, June 3 2013, Vol. 96, Issue 8, p5344–5351.
34. Daliri, Z. Genetic relationships among longevity, milk production and linear type traits in Iranian Holstein cattle / Z. Daliri, S. H. Hafezian, A. Shad Parvar, G. Rahimi // Journal of Animal and Veterinary Advances – 2008. – 7. – № 4.
35. Dechow, C. D. Heritabilities and Correlations Among Body Condition Score, Dairy Form and Selected Linear Type Traits / C. D. Dechow, G. W. Rogers, L. Klei, T. J. Lawlor // Journal of Dairy Science, Vol. 86, Issue 6, p2236–2242. Published in issue: June 2003.
36. Kadarmideen, H. N. Genetic Parameters for Body Condition Score and its Relationship with Type and Production Traits in Swiss Holsteins / H. N. Kadarmideen, S. Wegmann // J. Dairy Sci., November 2003, Volume 86, Issue 11, Pages 3685–3693.
37. Sewalem, A. Analysis of the relationship between type traits and functional survival in Canadian Holsteins using a Weibull proportional Hazards model / A. Sewalem, G. J. Kistemaker, F. Miglior, B. J. Van Doormaal // Journal of Dairy Science. – 2004. – 87. – № 11. – P. 3938–3946.
38. Short, T. H. Genetic parameters of conformation traits, milk yield and herd life in Holsteins / T. H. Short, T. J. Lawlor // Journal of Dairy Science. – 1992. – 75. – № 7. – P. 1987-1998.
39. Zavadilová, L. Effect of type traits on functional longevity of Czech Holstein cows estimated from a Cox proportional hazards model / L. Zavadilová, E. Němcová, M. Štípková // Journal of Dairy Science, August 2011, Vol. 94, Issue 8, p4090–4099.

Хмельничий, С. Л. ПРОДОЛЖИТЕЛЬНОСТЬ ЖИЗНИ КОРОВ УКРАИНСКОЙ ЧЕРНО-ПЕСТРОЙ МОЛОЧНОЙ ПОРОДЫ В ЗАВИСИМОСТИ ОТ УРОВНЯ ОЦЕНКИ ЛИНЕЙНЫХ ПРИЗНАКОВ ТЕЛОСЛОЖЕНИЯ

Исследования по изучению зависимости продолжительности жизни коров от уровня оценки линейных признаков, которые характеризуют качественное состояние туловища и выражен-

ность молочного типа, проведенные на поголовье животных сумского внутривидового типа украинской черно-пестрой молочной породы в условиях племенного завода Подлесновской филии частного акционерного общества "Райз-Максимко" Сумского района. Установлена зависимость продолжительности жизни коров от уровня оценки экстерьерных признаков: ширины груди, глубины туловища, угловатости, положения и ширины зада и упитанности. Изменчивость влияния уровня оценки за развитие оцененных признаков экстерьера на продолжительность жизни животных дифференцирована в пределах каждой отдельной стати.

Ключевые слова: украинская черно-пестрая молочная порода, линейные признаки типа, продолжительность жизни

Khmelnychyi, S. L. COWS LONGEVITY OF UKRAINIAN BLACK-AND-WHITE DAIRY BREED DEPENDING ON THE LEVEL OF ASSESSMENT LINEAR TRAITS OF BODY TYPE

Studies on the dependence of life expectancy cows from the level of assessment linear traits, which characterize the qualitative conditions of the body and expression of the dairy type, on livestock animals Sumy intrabreed type of Ukrainian Black-and-White dairy breed was conducted in breeding farm Podlesnovskoy branch of private stock company "Raiz-Maximko" Sumy region. The dependence of life expectancy cows from the level of assessment was found for such conformation traits: chest width, body depth, angularity, posture and width of the rump and body condition score. Variability of the influence level of assessment for development estimated traits of exterior on longevity of animals are differentiated within each individual trait.

Key words: Ukrainian Black-and-White dairy breed, linear type traits, life expectancy

Дата надходження до редакції: 29.02.2016 р.

Рецензенти: доктор с.-г. наук, доцент А. М. Салогуб

доктор біологічних наук, професор Ю. В. Бондаренко

УДК 636.4.082.32

ЕФЕКТИ ЗАГАЛЬНОЇ ТА СПЕЦИФІЧНОЇ КОМБІНАЦІЙНОЇ ЗДАТНОСТІ ЗА РЕПРОДУКТИВНИМИ ЯКОСТЯМИ СВИНОМАТОК

Р. В. Ставецька, д.с.-г.н., доцент

Н. А. Піотрович, аспірант

Білоцерківський національний аграрний університет

Проведено оцінку комбінаційної здатності за репродуктивними якостями свиноматок породи ландрас (LL), ландрас × йоркшир (LY) і йоркшир × ландрас (YL) із кнурами порід йоркшир (Y), дюрк (D), термінальними кнурами (T) та кнурами американської селекції (A). Найвищі ефекти загальної комбінаційної здатності (ЗКЗ) свиноматки LL мали за молочністю, масою одного поросяти за відлучення і збереженістю поросят, LY – кількістю поросят за відлучення, YL – за масою гнізда за відлучення. Серед батьківських форм високі ефекти ЗКЗ за всіма дослідженими показниками спостерігались у кнурів американської селекції. Кращі результати специфічної комбінаційної здатності (СКЗ) за більшістю досліджених показників мали поєднання LL × A, LY × A і YL × T. Розрахункові величини репродуктивних якостей мали відхилення від фактичних на 0,2–10,8 %, що свідчить про можливість їх прогнозування із достатньо високою вірогідністю.

Ключові слова: свині, материнські і батьківські форми, репродуктивні якості, загальна комбінаційна здатність, специфічна комбінаційна здатність.

Постановка проблеми. Сьогодні у свинарстві за інтенсивної технології виробництва свини ставляться нові завдання щодо селекції. Важливого значення набуває пошук оптимальних поєднань батьківських і материнських форм із високою комбінаційною здатністю.

Підвищення ефективності галузі значною мірою обумовлено використанням тварин із високим генетичним потенціалом. Основним методом підвищення генетичного потенціалу свиней є точність оцінки і наступний відбір для відтворення найбільш цінних племінних тварин [4, 9]. Високий генетичний потенціал свиней за бажаними ознаками, зокрема за репродуктивними якостями

свиноматок, і використання сучасних технологій виробництва створюють передумови для реалізації їх генетичного потенціалу за поєднання різних генотипів [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Батьківські організми, які використовуються для схрещування та гібридизації, повинні характеризуватись високим рівнем власної продуктивності та комбінаційної здатності. Вивчення комбінаційної здатності за поєднання різних особин необхідне для визначення місця і впливу батьківських форм у схемах схрещування та формуванні конкретних ознак [7].

И. П. Шейко и Т. И. Епишко [8] вказують, що